N°. 36. Donderdag 2 September 1915. 15de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR .... } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST ..... } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”: TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Detacheering bij het Indisch leger.

In verband met de door den heer Brondgeest in de jongste Algem. Vergadering der Vereeniging „Oost en West” gehouden rede, welke in het voorlaatste nummer van het „Koloniaal Weekblad” werd opgenomen, zendt een belangstellende ons het volgende ter opname, dat door de groote pers onder dit hoofd dezer dagen werd bekend gemaakt.

Toezender teekent er bij aan, dat de gelegenheid tot vrijwillige detacheering bij het Indische leger voor den tijd van twee jaren voor de militie reeds vele jaren bestaat en hoopt, dat van deskundige zijde nader op het denkbeeld van den heer Brondgeest zal worden ingegaan.

Land- en Zeemacht.

„Voor militairen van het Nederlandsche leger, zoowel vrijwillig dienenden als ingelijfden bij de militie en dienstplichtigen bij de landweer, die aan de gestelde lichamelijke en andere eischen voldoen, wordt de gelegenheid geopend om op voordeelige voorwaarden voor den tijd van ten minste twee jaren — de heen- en terugreis daaronder niet begrepen — bij het Indische leger te worden gedetacheerd.

Degenen, die zich vóór 1 Januari 1916 aanmelden en tot detacheering worden toegelaten, zullen genieten eene premie van ƒ 300 (driehonderd gulden) voor een detacheering van twee jaren en van ƒ 100 (honderd gulden) boven dat bedrag voor elk jaar van detacheering boven dien termijn tot ten hoogste vier detacheeringsjaren.

De overplaatsing bij het Indische leger met eene vaste verbintenis voor den tijd van zes jaren onder genot van een premie van ƒ 400 (vier honderd gulden) is voor bovenbedoelde militairen eveneens opengesteld. Alle premies worden dadelijk geheel uitbetaald.

Gehuwde militairen beneden den rang van onderofficier kunnen noch tot detacheering noch tot overplaatsing worden toegelaten.

Gedetacheerde militairen kunnen in Indië te allen tijde met een vaste verbintenis bij het leger aldaar overgaan; bij de hun alsdan toe te kennen premie wordt, voor zooveel noodig, rekening gehouden met de reeds wegens hunne detacheering genoten premie.

De aandacht van de militairen van het Nederlandsche leger wordt gevestigd op de gunstige gelegenheid, welke de detacheering aanbiedt om na voorafgaande persoonlijke kennismaking, desgewenscht een vaste verbintenis te sluiten bij het Indische leger, waardoor hun het vooruitzicht wordt geopend om, bij goed gedrag en de noodige bekwaamheid, spoedig tot onderofficier te worden bevorderd.”

Semarangsche Brieven.

Geachte Redactie.

Toen ik mijn vorigen brief nog eens overdacht, was ik erg blij, dat U mijn gelijkmatig opgewekten aard kent. Hoe licht toch zou anders de schijn op mij vallen van een Indische mopperaar te zijn. Het is echter voor hen, wien het hier wat is meêgeloopen en die dan gelukkig ontsnapt zijn, zoo gemakkelijk om Indië op te hemelen. Mocht men sommige van die ophemelaars gelooven, dan zou Indië een soort van sprookjesland zijn, waar, als in een droomleven,

Een Chineesche Tempel te Batavia.

wondere feeën, zwevend meer dan gaand, in doorschijnende gewaden van fantasmagorische pracht, uit gouden vaatwerk bedwelmende geuren doen stijgen, en zich dan, kwijnend op zijden rustbanken nêergevleid, door prachtige donkerkleurige slavinnen met waaiers van in goud gevatte pauwstaartveeren, koelte laten toewuiven; waar geruischloos voortsluipende Indiërs met koolzwarte oogen onzichtbare zilveren schellen doen luiden, en U van angst doen staroogen door hun machtige tooverij. Het is eerlijk om tegenover zulke onzinnige aanprijzingen, al of niet als zoodanig bedoeld, soms nog wel met een half officieel tintje, de dingen eens in het licht te zetten, waarin men ze hier werkelijk ziet, en niet zooals ze zich aan de heete fantazie van een of ander betaalden propagandist voordoen.

Dat wil nu niet zeggen, dat hier niet héél veel moois is, en om U te bewijzen dat ik, naast den afkeer, dien ik heb voor het afschuwelijke, soms walgingwekkende, dat zich hier op allerlei gebied voordoet, mij nog innig kan verheugen over vele dingen, die een ontroering van schoonheid vermogen op te wekken, zal ik U in dezen brief eens wat vertellen over een bezoek, dat ik bracht aan den Chineeschen tempel in de benedenstad van Batavia. Jaren geleden had ik dien tempel bezocht met eenige kunstminnende vrienden, die toen een bijzonder geslaagde tentoonstelling van Chineesche kunst hebben weten tot stand te brengen, en waarover onze uitnemende kenner van Chineesch en van Chineesche kunst, Henri Borel, een interessant gedenkboek schreef. Ook nu genoot ik het gezelschap van twee vrienden, waarvan de een de mooie foto's vervaardigde, die ik U hierbij zend, en waarvan de andere, pas uit China teruggekeerd, ons een schat van wetenswaardige dingen wist te vertellen.

Als wij naar beneden, dat is naar de stad gaan, ligt alles stil in Zondagmorgen-rust. Onderweg verwonder ik er mij over, dat, waar Semarang in zijn handelswijk bijna enkel groote, moderne kantoren bezit, Batavia nog altijd hetzelfde aspect van vervelooze, vervallen gebouwen aanbiedt. De enkele uitzonderingen, zooals het nieuwe gebouw van de Javasche bank, doen daar heel vreemd tusschen. Weldra komen wij in het noordwestelijke deel van de stad, een echte Chineesche stad, met heel smalle straten, nauwe steegjes, stinkende modderslooten, en waar een dichte bevolking dooreenkrioelt; een wijk, die den ouden Elchanon Verveer in verrukking zou gebracht hebben. En tusschen al die opgepropt volle tokotjes, met den zonderlingsten, schijnbaar meest waardeloozen rommel volgestopt, in eens een groot, heel nieuw, heel leelijk gebouw, Cinema-Batavia, Elite Bioscoop, Palace-Theatre of hoe zoo'n ding heeten moge, met de verleidelijke mededeeling, in reuzenletters op den gevel aangebracht: Di Sini boleh naik minoem. Dat wil zeggen, dat men daar limonade, de allergemeenste foezel, en „s-koud bir” kan verkrijgen. Het aantal dezer bioscopen neemt bijna met den dag toe. Er is geen plaatsje zoo klein in de binnenlanden, of ge vindt er gelegenheid om U voor eenige kwartjes wat gecomprimeerde sensatie te doen toedienen. En als dan aan 't slot van het stuk, in een laatste jacht op leven en dood, de schurk aan de wrekende gerechtigheid, aangevoerd door Nick Winter, tracht te ontkomen, of als de koene jager met zijn onverschokken troep in een moorddadige worsteling nog te elfder ure het door sluipende Indianen ontvoerde meisje eer en leven weet te redden, hoor dan eens het wilde enthousiasme onzer anders zoo kalme inlandertjes, hoe ze schreeuwen, gillen, slaan en een gehuil aanheffen, waarbij de verschrikkelijke strijdkreet der Apaches nog maar kinderspel is.

Na eenig ronddolen, staan wij eindelijk voor de poort van een lagen muur, die een open hof omringt. Wij hebben het doel van onzen tocht bereikt, vóór ons ligt de Chineesche tempel.

De eerste indruk is die van verwaarloozing en verval.

Wij verwonderen ons daarover niet. Eerstens hebben de Chineezen geen eigenlijken godsdienst, maar een wijsgeerige moraal. Hun goden zijn het best te vergelijken met de demonen der oude Grieken. Tot nog toe was Kwan Jin, of, zoals in andere provincies gezegd wordt, Kwan Im, de godin der genade, wel de meest algemeen vereerde.

Offertafel in den Chineesche Tempel.

Op verschillende offertafels, die het middengedeelte van de tempelruimte innemen, staat dan ook haar beeld, in hout gesneden, van porcelein of van brons. Op last van den President der Chineesche republiek wordt nu ook, meer dan vroeger, geofferd voor Kwan Ti, den god van den oorlog. In havenplaatsen is Ma tso po, de beschermgodin van de zeevaarders, die dan ook niet zullen verzuimen om haar machtigen bijstand in te roepen op hun dikwijls zoo gevaarvolle tochten. Zij is de Chineesche Notre Dame de la Garde. Maar alle keizerlijke en presidentiale decreeten hebben niet kunnen verhinderen, dat de meer ontwikkelden in China hun eeredienst steeds meer verwaarloosden. Het ontwakend China verwacht uitsluitend zijn heil van intellectueele vorming. Vraagt men tegenwoordig aan een eenigszins gegoed Chinees U omtrent een en ander, zijn eeredienst betreffende, in te lichten, dan zal hij U in de meeste gevallen antwoorden, dat hij daar niet van op de hoogte is, alleen uit vrees om voor bijgeloovig gehouden te worden. Op Sumatra zijn reeds verscheidene tempels door de Chineezen zelf voor scholen ingericht. Ook de priester met de stokoude bewakers van onzen tempel klaagden er over, dat tegenwoordig zoo weinig geofferd wordt. Zie dien steen in den muur, rechts van U, gemetseld, die getuigt van een beteren tijd, toen, nu bijna honderd jaar geleden, deze tempel geheel hernjeuwd werd. Hij bevat de namen van allen, door wier bijdragen dat werk tot stand kwam, met nauwkeurige vermelding van het geofferde bedrag.

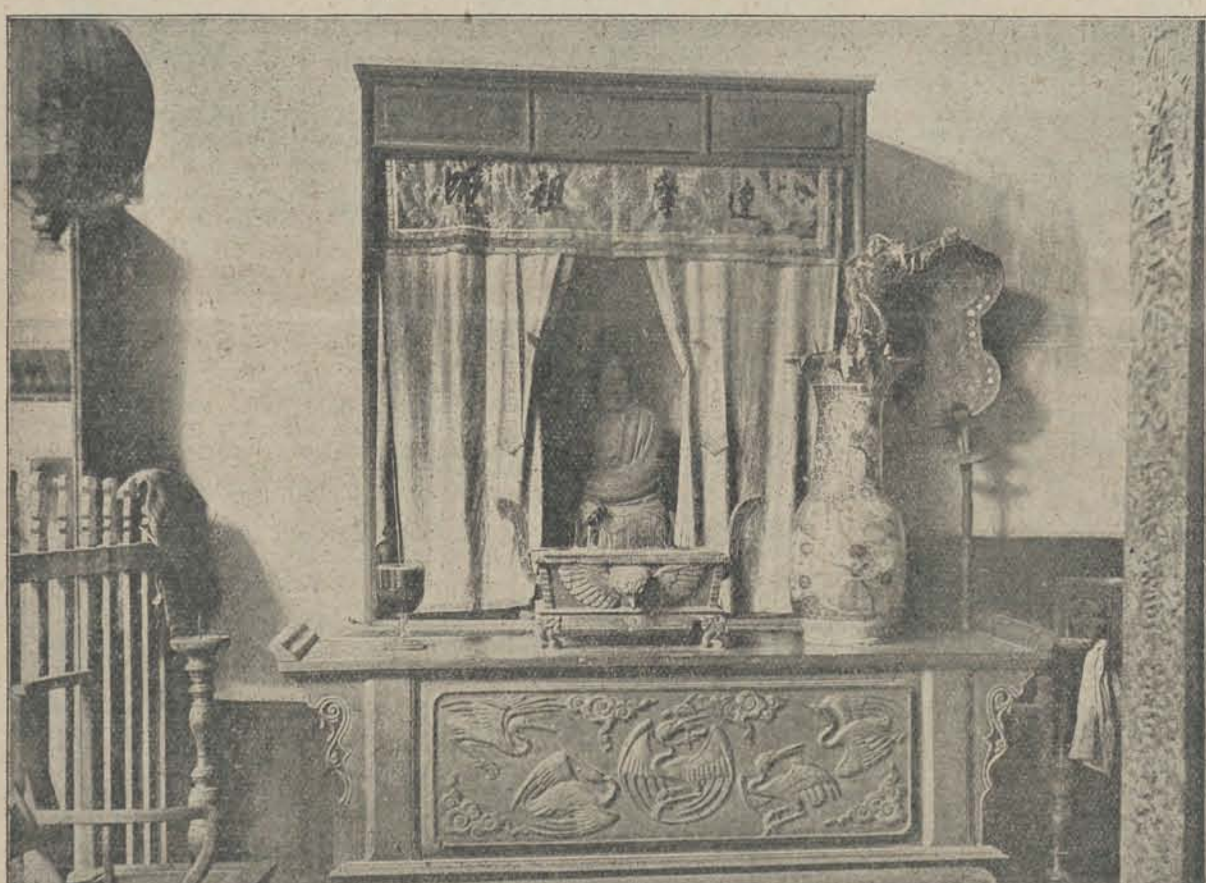
Zijn er op feestelijke dagen processies, of moet de bescherming van bepaalde geesten worden ingeroepen, in tijden van hevige epidemieën, dan is de betrekkelijk kleine tempelruimte, de groote voorhof en de geheele omgeving van den tempel door een dichte menschenmassa bevolkt, waartusschen de priesters in hun gele gewaden statig voortschrijden, dan wordt er veel zilverpapier verbrand, symbolische voorstelling van het offeren van geld, dan wordt er op den houten visch geslagen, het gedrochtelijke zeemonster, dat ge links op de offertafel ziet, dan wordt er wild op bekkens en op gongs geslagen, een oorverdoovend, echt heidensch, helsch lawaai gemaakt, waar hoog bovenuit de snerpende toonen van Chineesche muziekinstrumenten gillen. Eigenaardig is het, dat de Chinees meent hiermede kwade geesten te kunnen verdrijven. Mij dunkt, een goede geest, met eenig muzikaal gevoel, moet wel het allereerst op de vlucht gaan voor zulk een vacarme infernale.

In gewone tijden ligt de tempel daar stil en verlaten. Een enkelen keer komt er eens iemand offeren, meest vrouwen. Zie, daar komt juist een Chineesche vrouw binnen met een klein meisje aan de hand. Zij neemt wat wierookstokjes, die op een tafel bij den ingang gereed liggen, steekt ze in een der vele olie-lampjes aan, neemt er in elke hand een bosje van, drukt de gesloten handen tegen elkander aan en beweegt die dan eenige malen op en neer, de gewone Chineesche groet. De brandende wierookstokjes worden in verschillende bronzen vaten gezet, voor dien wat en voor dien, hier 'n paar en daar, om vooral geen wangunst tusschen de geesten op te wekken. Dan gaat ze naar de offertafel en neemt daarvan twee houten blokjes, ongeveer in den vorm van twee lang uitgerekte koffieboonen. Zij dienen om een uitspraak van de geesten te verkrijgen. Men slaat ze met den vlakken kant tegen elkander en laat ze dan op den grond vallen. Eén ronde en één platte kant boven is: neen, twee ronde of twee platte kanten boven is: ja. Als het orakel gesproken heeft, knielt de vrouw ter aarde en raakt eenige malen met het voorhoofd den grond aan. *) Dan neemt ze haar kind ter hand, gaat, natuurlijk vlak vóór ons fotografie-toestel, dat we met veel moeite hebben opgesteld, langs, deponeert bij den ingang eenige kleine muntstukjes, en verdwijnt.

Tegen den linkerzijde zien wij een klein altaar.

In de schemering van een nis, waarvan de ingang met fraai geborduurde kleeden is gedrapeerd, bevindt zich in donkerkleurig hout het beeld van een peinzenden wijze. Als wij onzen Chineeschen begeleiders vragen wie dat voorstelt, krijgen wij ten antwoord, dat zij dat niet weten, maar dat het wel een Arabier zal zijn. Opmerkelijk is de groote onkunde van die met de bewaking van den tempel belaste lieden. De priester zelf kan ons niet inlichten. Evenmin kunnen we iets te weten komen omtrent een blijkbaar zeer oud schilderstuk, Kwan Im voorstellend, omgeven door tal van geesten en engelen, en dat een opvallende gelijkenis vertoont met de 15e eeuwsche altaarstukken. Men zou bij een eerste vluchtige beschouwing meenen een hemelvaart van Maria voor zich te zien.

Wij zijn nu tot het achterste gedeelte van den tempel genaderd. Achter een porceleinen Kwan Im, geflankeerd door twee bronzen Poei Lik's, de komende Boeddha,

Een klein Zij-altaar.

*) De bekende kau-tau wil zeggen: met het hoofd tegen den grond slaan. De officiëele kau-tau bestaat uit 3 buigingen, bij ieder wordt 3 keer met het hoofd den grond geraakt. De republiek heeft dezen officiëelen groet afgeschaft.

Maytraya uit het Sanskriet voorstellend, die nog steeds van de hemelsche gelukzaligheid geniet, getuige zijn glimmend vet gelaat en naakte buik van geweldigen omvang, zien wij een opening in den wand van ongeveer een vierkanten meter. Daarachter, in een mystiek duister, gloeit het gouden, met flonkerende steenen bezette gewaad van den Verhevene, gedragen door den lotus, met in innerlijke comtemplatie gesloten oogleden, en die op wonderlijke wijze de volmaakte rust weergeeft, die de volkomen losmaking van de wereld der verschijnselen bekroont. Daarachter is een nog grooter donkere ruimte. Van buiten ziende, vermogen wij daarbinnen vorm noch afmeting te onderscheiden. Alleen gevoelen wij daarin een donkeren gouden gloed, die ons het vloeibaar goud voor den geest roept, waarin Rembrandt zijn achtergronden schildert. Volg die zeer smalle gang, waarin absoluut zwarte duisternis heerscht, dan kunt ge door een kleine opening van ter zijde een blik werpen in dit geheimzinnige vertrek. Muren, bodem en zolder, die zich slechts flauw laten onderscheiden, zijn van gehouwen steen, zonder eenige versiering. Geen enkel voorwerp bevindt er zich. Maar daar, tegen den achterwand, de beenen gekruist en met zonderling starenden blik, ontwaart ge drie reusachtige steenen beelden, geheel verguld. „Cakyamoeni", fluistert ons de priester toe....

Als wij uit de bedwelming van die verbijsterende schoonheid ontwaken, en weer in het daglicht staan, is het alsof we één oogenblik in de diepste duisternis van de toekomst een blik wierpen, of onze geest als in een plotseling visioen buiten tijd en matelooze ruimte heeft verkeerd.

SI PANTEK.

Uit de O. I. Mail.

Gul Ned.-Indië.

Het Centraal Comité te Batavia tot leniging van den nood in Nederland maakte bekend, dat sedert de vorige opgave alsnog ontvangen werden:

f 1000.— 11de storting Buitenzorg.
„ 55.50 10de „ Keboemen.
„ 108.34 11de „ Bodjonegoro.
„ 94.— 7de „ N.-I. Onderw. Com. Grissée.
„ 371.50 10de „ Solo (Afd. Klaten).
„ 200.— 4de „ Tasikmalaja (bijdrage Inl. hoofden en Chineezen).
„ 230.— 2de „ Djambi.
„ 235.35 10de „ Sf. Adiworna, Balapoelang, Kemanglen, Bandparatma en Pangka.
„ 500.— 8ste „ Magelang.

De reeds eerder bekend gestelde bijdragen inbegrepen, werd totaal *f* 695.044.18 ontvangen, waarvan *f* 650.000 bereids telegrafisch naar Nederland geremitteerd.

Het Centraal N.-I. Steuncomité „Curaçao" maakt bekend, dat sedert de vorige opgave alsnog ontvangen werden de navolgende bijdragen.

f 43.— comité Magetan.
„ 20.— Den Griet, Sanga Soengsi Dalam, Samarinda.
„ 25.— J. C. Valette, Segala Herang.
„ 37.25 comité Bodjonegoro.
„ 26.50 comité Madioen
„ 5.— leerlingen van de gouvernements inlandsche 2e school te Amoth, Saparoea.
„ 128.— comité Padang.
„ 20.— comité Solo.
„ 61.50 comité Batavia, bijdrage Tangerang.

Met inbegrip der reeds eerder bekend gestelde bijdragen werd totaal *f* 36.525.25 ontvangen, waarvan *f* 20.000.— bereids telegrafisch naar Nederland overgemaakt.

Er heeft zich te Batavia een comité gevormd, dat zich ten doel stelt Belgische kant ten toon te stellen en te verkoopen in samenwerking met „l'Oeuvre de la Dentelle", eene vereeniging van Belgische dames, om den zwaren strijd om het bestaan der arme Belgische kantwerksters te helpen verlichten, door ze werk en loon te verschaffen.

Conferentie voor den Handel en de Nijverheid.

Den 2en Augustus zou in het bureau van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel te Buitenzorg onder voorzitterschap van den wd. Chef van genoemd Departement, den heer Dr. J. C. Koningsberger, eene conferentie plaats hebben met vertegenwoordigers van den handel en de nijverheid te Batavia, Semarang, Soerabaja, Medan en Padang.

Doel van deze bijeenkomst was in de eerste plaats: het scheppen van een nauwer contact tusschen het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel en den handel, meer dan tot dusverre het geval was, om uit de kringen der belanghebbenden zelve mededeeling te ontvangen van die nieuwe gebeurtenissen en maatregelen, welke kennis voor haar noodzakelijk is om den economischen toestand voortdurend te kunnen overzien.

Ter sprake zou ook komen de wenschelijkheid van de vorming van een inlichtingendienst voor genoemde afdeeling, terwijl voorts besproken zal worden het denkbeeld van het maken van reclame voor de Ned.-Indische producten in het buitenland.

Handelaren en industrieelen, die in de te voeren besprekingen belang stellen, zouden ter bijeenkomst welkom zijn.

Mannen en vrouwen gelijk voor de wet.

Op eene te Buitenzorg door de vereeniging Postri Merdika belegde vergadering van ontwikkelde Inlandsche mannen en vrouwen, circuleerde na uitvoerige debatten het volgend rekest, dat met over de honderd handteekeningen sedert aan Z. E. den Gouverneur-Generaal is aangeboden.

„Geven met den meest verschuldigden eerbied te kennen Radenadjeng Theresia Saharoeddin, Voorzitster, Radenadjeng Djojo Pranoto, vice-Voorzitster, Sadikoen, Secretaris, Abdoelrahman en Radenadjeng Noerbaiti, Commissarissen van de vereeniging Postri Merdika, benevens 112 verdere onderteekenaressen en onderteekenaars van dit rekest, allen tegenwoordig op de door genoemde vereeniging gehouden samenkomst te Buitenzorg op Zondag 6 Juni 1915;

dat door hen met algemeene stemmen de navolgende motie is aangenomen, welke mits deze eerbiedig onder de aandacht van Uwe Excellentie wordt gebracht:

„overtuigd van de noodzakelijkheid van verhooging van het zedelijk bewustzijn der vrouw en van verbetering der gelegenheid tot het verkrijgen van de kennis en het inzicht, welke noodig zijn om haar tot ontwikkelde en degelijke moeders te doen worden van het komende geslacht, dat op een hooger peil behoort te staan dan het tegenwoordige bereikte,

„overtuigd, dat de maatschappelijke opheffing der vrouw zal moeten worden voorafgegaan door de wegneming uit de wetgeving van alle bepalingen, die haar tot eene minderwaardige stempelen,

„zoo wagen wij het Uwe Excellentie te naderen met de bede, dat door Haar onverwijld zal worden ter hand genomen eene herziening van de bestaande wetgevingen in dien zin, dat de gelijke menschwaardigheid van mannen en vrouwen ten aanzien van burger- en burgerschapsrechten worde erkend, terwijl in verdere verordeningen steeds moge worde uitgegaan van dit grondbeginsel: mannen en vrouwen gelijk voor de wet."

Raad van beroep.

Naar „De Javabode" vernam, zal de Regeering binnenkort overgaan tot de instelling van een Raad van beroep, die reclames zal behandelen over de personeele en inkomstenbelasting en de verponding.

Een klacht over onderwijszaken.

Men schrijft uit Soerabaja aan de „Loc.":

In onderwijskringen is men er niet zeer over gesticht, dat nagenoeg alle plaatsen in het eerste studiejaar van den normaalcursus alhier tot opleiding voor de hoofdacte, ingenomen worden door jonge onderwijzeressen, veelal pas geslaagd voor de hulpakte, terwijl op verschillende plaatsen in het binnenland mannelijke onderwijskrachten maar steeds niet voor overplaatsing naar een der drie hoofdplaatsen in aanmerking komen en dus van gelegenheid tot studie voor de hoofdakte aan een cursus verstoken blijven.

Toch is voor deze laatsten het behalen dier akte veelal vrijwat meer een brood- en levenskwestie dan voor de eerstgenoemde onderwijzeressen. De zaak is deze, dat het tegenwoordig hoe langer hoe meer ingang vindt, dat pas hier in Indië geslaagde onderwijzeressen vaak wel direct bij het gouvernements lager onderwijs solliciteeren, maar daarbij als voorwaarde stellen op een bepaalde plaats benoemd te worden, soms zelfs aan een bepaalde school. Hierin krijgen ze meestal haar zin en in dat opzicht hebben ze dus vrij wat voor bij de uit patria uitgezonden onderwijzers en onderwijzeressen.

Aan velen van laatstbedoelden, die Holland zonder hoofdakte verlaten hebben, is bij de uitzending uitdrukkelijk in uitzicht gesteld, dat ze hier in Indië gelegenheid zouden krijgen, de ontbrekende akte door studie aan een der gouvernementscursussen te Batavia, Semarang of Soerabaja te verwerven. Hier echter stoort men zich in tal van gevallen niet aan die toezegging, zonder welke sommigen zich zeer beslist niet zouden hebben doen uitzenden. Te Batavia neemt men de pas aangekomenen in ontvangst en zendt ze allerwege 't binnenland en de buitenbezittingen in.

Dankbetuiging.

De tevredenheid der regeering is betuigd aan den houtvester bij het Boschwezen J. C. van Ravenswaay Claasen voor den door hem betoonden ijver en toewijding, waardoor een lang gezochte cultuurmethode is gevonden, welke het mogelijk maakt voor landbouwdoeleinden ongeschikte en zelfs een djatiebosatie groote moeilijkheden biedende gronden met goed resultaat en zonder hooge kosten met djati te reboiseeren.

Moorden en ontvluchting op Noesa Kambangan.

Uit Tjilatjap schrijft men aan de „Preangerbode" het volgende:

Binnen enkele maanden zijn op Noesa Kambangan door de daar in de gouvernements rubber-cultuur te werk gestelde kettingberen twee moordaanslagen op opzichters gepleegd, de eene met een doodelijken afloop, terwijl een ernstig verwonde opziener sedert naar het hospitaal te Gombong is getransporteerd. Daarmede is nu bewezen, dat het werk van den toezichthouder op de kettinggangers op het eiland Noesa Kambangan nog lang geen ongevaarlijk werk is.

Het eerste slachtoffer was een zekere van der Helm, die tegenover een luierenden bruinkiel ruw optrad en door dezen werd aangevallen en ernstig verwond. Was er niet spoedig hulp gekomen van de zijde der andere opzichters, die den aanvallen hebben neergesabeld, dan was v. d. H. zeker op de plaats geslacht.

De opzichter van Leeuwen moest dezer dagen bij een tjintjangpartij het hachje inschieten. De ongelukkige was een jonge man van 21 jaar, die een mandoer met 20 dienstjaren een trap zoude hebben toegediend, ten gevolge waarvan deze mata-glap werd en den blanda met een parang den buik openreet, terwijl een collega den beleedigden soedara daarbij een handje hielp door er op los te kerven.

De aangevallen opzichter heeft onmiddellijk op de plaats van den moord den dood gevonden.

Beide zaken zijn thans in handen der justitie. Doch schrijver dezer regelen is de meening toegedaan, dat verbetering der toestanden op Noesa Kambangan niet verwacht kan worden van het opleggen van zware straffen alleen, doch dat tevens onderzocht moet worden welke misstanden den geest der menschen daar verruwen en getracht, die misstanden weg te nemen.

In „N. Java" lezen wij:

Onlangs is van het eiland Noesa Kembangan een zeer groot aantal veroordeelden gedrost; wij hoorden zelfs het getal 300 noemen.

Het grootste deel der vluchtelingen is reeds gepakt, doch een 70-tal is nog niet teruggevonden.

Deze vluchtelingen zijn niet bij elkander gebleven, doch hebben zich in alle richtingen over Java verspreid. Zoo werden er reeds een paar in het Bandoengsche gearresteerd, andere in het Cheribonsche, terwijl een vrij belangrijk aantal het Djokjasche heeft weten te bereiken. Enkele, vermoedelijk 6 of 7, gingen in oostelijke richting, door en houden zich in het Klatensche op.

Kweekschool voor inlandsche onderwijzers.

In het midden van het vorig jaar is ter afdeelingshoofdplaats Poerworedjo in de residentie Kedoe eene hoogere kweekschool in het leven geroepen voor inlandsche onderwijzers van de Hollandsch Inlandsche scholen, die in een tijdelijk daarvoor ingericht gebouw voorloopig is ondergebracht.

Thans is machtiging verleend voor deze onderwijsinrichting ter plaatse een eigen gebouw op te richten, waarvan de kosten bijna 3½ ton zullen bedragen.

Een onderzoek naar den anti-Japanschen boycott.

Naar de „Loc." verneemt, maakt de adviseur voor Chineesche zaken, de heer J. L. J. F. Ezerman, een reis over Java met de regeeringsopdracht zich op de hoogte te stellen van omvang en beteekenis van den door de Chineezen uitgeoefenden anti-Japanschen boycott. Op het oogenblik vertoeft de heer Ezerman te Semarang, na reeds Cheribon bezocht te hebben.

De directe aanleiding tot dit onderzoek is geweest een artikel in het „Batav. Handelsblad" van 22 Juni l.l., waarin een onderhoud met den Japanschen consul, Ukita, was weergegeven. Daarin werd medegedeeld, dat de vertegenwoordigers van de Japanners uit Soerabaja, Semarang, Batavia, Cheribon, Bandoeng en Jogja een onderhoud met den consul gehad hadden, waarbij het volgend „besluit" overhandigd werd:

„De ondergeteekenden, afgevaardigd door de Japansche gemeenten op Java, hielden een bijeenkomst te Batavia, met het oog op de Chineesche beweging tegen de Japanners en besloten aan den Japanschen consul het volgende besluit te overhandigen:

1. Daar wij zeer verlangend zijn, de vriendschappelijke betrekkingen met de Chineezen te onderhouden, hebben wij geduldig de grove handelingen der Chineezen verdragen en deze toegeschreven aan een misverstand.

Doch hun houding wordt met den dag arroganter en ons geduld is nu tot het uiterste op de proef gesteld.

2o. Wij apprecieëren ten zeerste de raadgevingen van onzen consul en zullen zoo lang mogelijk trachten zijn wenschen op te volgen. Doch, zooals reeds opgemerkt, zijn de Japanneezen ten hevigste geprikkeld, zoodat een enkele wandaad van Chineesche zijde elk oogenblik tot een uitbarsting aanleiding kan geven, welke het karakter zal aannemen van een weder-vergelding en voor de gevolgen waarvan wij ons niet verantwoordelijk stellen.

3. Wij betuigen onzen dank voor de maatregelen, door de Nederlandsche autoriteiten genomen tegen deze agitatie. Werkelijk, toen het ter kennis van de Soerabajasche politie kwam, dat de Chineezen van plan waren in die stad de Japanneezen te dooden en hunne bezittingen te verbranden, waarschuwde deze intijds de Japanneezen en wees politieagenten aan om hen te beschermen.

Er moet aan herinnerd worden, dat de Chineezen van tijd tot tijd een verontrustende gisting te weeg brengen en de Japanners willen vermoorden en hunne bezittingen verbranden, om nog niets te zeggen over de boycott van Japansche goederen.

Zelfs houden de Chineesche Kamers van Koophandel te Soerabaja en Semarang politieke meetings, terwijl de Jong-Chineesche partij, voornamelijk bestaande uit revolutionnairen uit Canton, overal trachten een opschudding te veroorzaken.

Alle Chineezen weten dat, zoo ook de Japanneezen. De autoriteiten schijnen hier van op de hoogte te zijn, afschoon het best mogelijk kan zijn, hetgeen onze consul zegt, dat zij scherp toekijken.

Wij zijn zoo vrij op te merken, dat de Nederlandsche autoriteiten meestentijds hun informaties inwinnen, bij de Chineesche officieele personen, zooals majoor-, kapitein-Chineezen of van de presidenten van de Chineesche kamers van koophandel.

Waarom zouden deze Chineezen den werkelijken gang van zaken mededeelen? Zoowel de Europeesche als Inlandsche politieagenten zijn niet voldoende op de hoogte van de gestie der Chineezen, ook verstaan zij de Chineesche taal niet en staan daardoor geheel machteloos tegenover hen; het gevolg is, dat de Chineezen de anti-Japansche gevoelens zoowel mondeling als schriftelijk openlijk propageeren.

Omtrent de resultaten van het onderzoek zal de heer Ezerman de regeering rapporteeren. Het blad vernam nog dat de bovenafgedrukte „motie" den verschillenden hoofden van het gewestelijk bestuur toegezonden is geworden, met verzoek mede te deelen hoe in hun ressort de zaken tusschen Japanners en Chineezen stonden. Wat Semarang betreft, behoefden allerminst verontrustende mededeelingen dienaangaande gedaan te worden.

Suriname.

Uit een brief uit San Francisco aan de „N. R .Ct." (24 Augustus, Ochtendblad A) knippen wij het volgende:

„De inzendingen van onze West-Indische koloniën zijn tentoongesteld in een aparte zaal, uitkomende op de rotonde. Een der wanden is geheel ingenomen door een muurschildering van den heer J. J. Poutsma, voorstellende de haven van Curaçao. De voortbrengselen van deze koloniën zijn hier vertegenwoordigd door eene mooie verzameling van verschillende houtsoorten, koffie, rum, balata rubber, katoen, panama-hoeden, enz. en een fraaie collectie photographieën van landschappen en industrieën versiert de overige wanden van deze zaal."

Naar wij uit andere bron vernemen is de zending uit Suriname niet wat die had moeten zijn op deze groote Amerikaansche tentoonstelling. Het Surinaamsche Bestuur schijnt de groote waarde van de reclame niet te hebben begrepen. Nu de aandacht der Amerikanen, zooals uit de mededeelingen in ons nummer van 19 Augustus blijkt, op de Surinaamsche houtsoorten gevestigd is, is het gelukkig dat op de tentoonstelling een mooie verzameling van verschillende houtsoorten te vinden is. Heeft de Surinaamsche commissie er aan gedacht bij de collectie te voegen de vrij uitgebreide literatuur over die houtsoorten?

Naar wij vernemen is er niet genoeg aandacht gewijd aan de kolonie als goudland. Een pyramide als in de West-Indische afdeeling van het Koloniaal Museum te Haarlem, voorstellende de hoeveelheid gevonden goud, had niet mogen ontbreken. Met eenige planken ware die samen te stellen geweest, zoodat gebrek aan geldmiddelen geen bezwaar had behoeven op te leveren. Ook de hoeveelheden op sommige goudplacers gevonden, die reeds een dertigtal jaren achtereen bewerkt worden, hadden op die wijze voorgesteld moeten zijn. Zulke vergulde pyramides zijn sprekender dan graphische voorstellingen aan den wand, waaraan toch weinig bezoekers aandacht schenken. Mr. van Asch van Wijck — zie ons vorig nummer — zal, wanneer hij te San Francisco komt, veel hebben goed te maken, dat aan de Surinaamsche inzending ontbreekt.

* * *

Ons verzoek in het nummer van 12 Augustus aan de lezers van het „Koloniaal Weekblad" om ons mededeeling te doen van stratennamen in ons land, die betrekking hebben op onze West-Indische koloniën, heeft nog niet veel opgeleverd. Wij vernamen dat er in of bij Arnhem een „Surinamelaan" moet zijn. Voorts werd ons medegedeeld, dat Hilversum kan wijzen op een „Curaçao-laan". De familie van den tegenwoordigen burgemeester heeft langer dan een halve eeuw landbouwbelangen in Suriname. Zoo Hilversum nog geen Suriname-laan of -plein heeft, bevelen wij hem een dier namen aan, zoodra weer een laan of plein ten doop gehouden wordt.

Na zijn terugkomst uit Suriname is wijlen de oud-gouverneur T. A. J. van Asch van Wijck, weer eenigen tijd burgemeester van Amersfoort geweest. Naar ons is medegedeeld, bewoonde de familie aldaar de villa „Para", genoemd naar een der mooiste rivieren van Suriname. Zou Amersfoort geen Suriname- of Paramaribostraat hebben?

* * *

Wij hebben tot dusver verzuimd melding te maken van de onlangs verschenen „Stemmen uit Bethesda", No. XXI, waarin een viertal interessante kiekjes en een afbeelding van een door de Vereeniging verkrijgbaar gestelden sluitzegel, die slechts 1 cent kost. Wij verwachten een reusachtigen verkoop.

De „Stemmen" bevatten vele belangrijke mededeelingen, o.a. over de pogingen tot genezing van de lepra, pogingen, die in Suriname tot dusver niet geslaagd zijn.

In zijn oorlogsverklaring aan de vliegen — zie „Het vliegengevaar en hoe het te bestrijden", Amsterdam, Scheltens en Giltay — schrijft Dr. A. J. C. Snijders, dat de verspreiding door vliegen in den allernieuwsten tijd ook voor lepra bewezen is (blz. 25). Men heeft deze boosdoeners reeds lang daarvan verdacht, maar nu het bewijs geleverd is, wacht hen, die voor de hygiëne in de kolonie te zorgen hebben een nieuwe, zware taak, gelukkig niet zóó zwaar als de strijd tegen de muskieten. In afwachting van bestuursmaatregelen, die waarschijnlijk nog lang op zich zullen laten wachten, kunnen de ingezetenen beginnen met de wenken van Dr. Snijders op te volgen. Het bewaren van spijzen in zoogenaamde „vliegenkasten", in Suriname sedert onheugelijke tijden in gebruik, is niet voldoende. Men moet in dezen strijd niet alleen defensief, maar vooral ook offensief optreden.

Wij twijfelen niet of de krachtige stem van Dr. Snijders zal ook tot onze koloniën doordringen.

* * *

In een publicatie van 7 November 1828 van Burgemeester en Raad vonden wij een prijscourant, vastgesteld voor levensmiddelen te Paramaribo. In verband met de prijzen, die onze huismoeders thans hier te betalen hebben, schrijven wij uit dat oude stuk van de Surinaamsche vroede vaderen eenigen prijzen over:

Een pond (Amsterd. ½ Ned.) rundvleesch	f 0.40
Een „ „ kalfsvleesch	- 0.40
Een „ „ schapenvleesch	- 0.40
Een „ „ varkensvleesch	- 0.25
(dat waren geen regeeringsvarkens).	
Een broodje van 13 onzen (Amsterd.) van Amer. tarwemeel gebakken	- 0.08
Een vat bakkeljauw, per Amsterd. pond	f 0.15 à - 0.20
Een vat Ned. boter van 14 Amsterd. pond	- 8.—
Een zoetemelksche kaas per pond	- 0.45 à - 0.50
Een Leydsche kaas per pond	- 0.35 à - 0.40
Melk, per wijnflesch	- 0.30 à - 0.35
Azijn per wijnflesch	- 0.30 à - 0.35
Boomolie per wijnflesch	- 2.50
Een kalkoensche haan	- 6.—
Een doksie of makauw (Moscovische eend)	- 1.50
Een eend (kwà-kwà)	- 1.25
Een hoen (of kip)	- 1.00
Twintig kippen-eyeren	- 0.32
Ham, per Amsterd. pond	- 0.40
Een maatje aardappelen (Nederlandsche)	- 2.00
Een bos bananen	- 0.15 à - 0.25

Misschien wil een der Surinaamsche collega's de tegenwoordige prijzen er naast schrijven.

Nog geen 1½ cent voor een ei! Waar zijn de goede tijden (voor de verbruikers n.l.) gebleven? Legden de kippen van dien tijd zooveel meer dan de tegenwoordige? Of hadden de vroede vaderen andere motieven voor deze prijsbepaling?

De publicatie was van begin November; tegenwoordig begint in Suriname de prijs der eieren in dien tijd te stijgen, om tegen Kerstmis, in verband met de vele taarten die dan gemaakt worden, een maximum te bereiken.

Curaçao.

Uit Aruba vernam de „Amigoe de Curaçao", dat de aanbouw van visschersbooten veel te langzaam zal vorderen, als die bouw slechts gegund wordt aan een paar scheepsbouwers van de Playa, zooals tot dusverre geschiedde.

Als het Gouvernement een oproep deed tot alle schepenmakers, zullen die bootjes veel gauwer klaar komen, en hoogst waarschijnlijk ook veel goedkooper zijn, zoo meent het blad.

Iemand, die goed bekend is op Aruba, verzekerde dat op De Noord verschillende goede visschers zijn, die, wegens gebrek aan de noodige booten, hun bedrijf slechts heel weinig kunnen uitoefenen.

Het zou een zegen zijn voor De Noord, als ook aan die visschers een paar booten gegeven konden worden. Tot dusverre werden hoofdzakelijk de visschers van de Playa bedacht, maar ook de menschen van De Noord verdienen geholpen te worden. Ze leveren toch wel hun visch aan A. V. O. Neptunus."

Aldus besluit schrijver.

* * *

Hetzelfde blad schrijft:

„De algemeene planttijd breekt zoo langzamerhand aan. Maar nu is ook de algemeene vraag naar plantzaad, dat er niet is.

Dat wil zeggen, de arme menschen zijn doodsbenauwd, dat er geen plantzaad te krijgen zal wezen, omdat zij er tot dusverre zoo heelemaal niets van hoorden.

Vooral op Aruba, waar men al drie jaar achtereen geen oogst heeft gehad, is het gebrek aan zaaizaad zeer groot.

Aruba verbouwt niet de gewone Kleine Maïs, maar de Siete Seman. Er bestaat groote vrees, dat deze maïs, waaraan de bevolking gehecht en gewend is, en die ontegenzeggelijk groote voordeelen biedt, omdat zij zoo vlug groeit, dit jaar niet geplant zal kunnen worden.

Reeds maanden geleden hebben wij op dit alles de aandacht gevestigd en weten ook, dat onze Landbouwkundige er zijn aandacht aan geschonken heeft. Het is ons echter niet bekend, of het ZEd. is mogen gelukken een genoegzamen voorraad plantzaad van elders te betrekken, in het bizonder van de Siete Seman. Deze variëteit schijnt in den vreemde of in het geheel niet, of zeer weinig voor te komen.

Toch zou het jammer wezen, als Aruba voor het meerendeel zijn Siete Seman zou moeten missen.

Ons werd verzekerd, dat er nog wel plantzaad van Siete Seman op Aruba is, maar zeer weinig en verbazend duur.

Voor den arme is er geen aankomen aan, ook zou de voorraad niet toereikend wezen. En toch is juist voor den arme een goede maïsoogst van het grootste belang. Een schuur vol maïs zal een einde maken aan zijn ellende en hem het doorgestane leed veel doen vergeten. Er moet dus getracht worden een maïsoogst te geven aan den arme.

Hoe zal dit echter kunnen, als er geen voldoende voorraad zaaizaad is? Ziehier ons voorstel: De Siete Seman groeit vlug, vooral onder gunstige condities· als nu de Landbouwkundige eens op zich nam voor een spoedige uitzaaiing der aanwezige Siete Seman te zorgen en den snellen groei zoo veel mogelijk te bevorderen. Dan wordt de voorraad plantzaad toch minstens ver-tienvoudigd, misschien wel honderd maal grooter. Een dan kan de grootere voorraad worden uitgedeeld aan den arme, zoo niet dit, dan zeker het volgend jaar.

Het Gouvernement zal den aanwezigen voorraad dus dienen op te koopen, terwille van het algemeen belang van Aruba, om voor dit eiland de Siete Seman te behouden. Als dit aan particulieren wordt overgelaten, zal eerst na een lange reeks van jaren de voorraad weder zoo groot zijn, dat ook de arme kan voorzien worden.

Zou het niet mogelijk wezen het nieuwe zaad tijdig genoeg te winnen om nog dit jaar te worden geplant, dan zal het arme volk zich voorloopig tevreden moeten stellen met het zaaien van andere mais.

Als de Siete Seman maar voor de toekomst behouden blijft."

* * *

Elders lezen wij omtrent de Havenwerken van Willemstad:

Aan den Oostkant gaat het baggerwerk geregeld zijn gang. Er worden soms heele rotspartijtjes omhoog gehaald. In plaats van den grijpemmer hing gisteren weer het kanon aan den laadboom van de nieuwe machine, waarmede de bodem werd losgestampt.

Aan den Westkant zijn de Curaçaosche onderzeeërs druk aan 't mijnenleggen geweest. Bij de ontladingen davert de heele Waterkant van den schok en schudden de muren der huizen. Heel veel sterker mogen de ladingen niet worden, of de dichtstbijstaande woningen loopen gevaar.

Met belangstelling wordt uitgezien naar de baggermachine; als deze nu gemakkelijker werken kan, zou de thans gevolgde methode de grootste moeilijkheid bij de havenverbetering hebben opgelost.

* * *

„De Javabode" vermeldt, dat te Batavia einde Juli j.l. door den heer B. Immink een causerie zou worden gehouden over Curaçao, opgeluisterd door talrijke lichtbeelden.

De heer Immink, die veel gereisd heeft, bracht in 1908 een bezoek aan Curaçao. Na zijn terugkeer in Nederland in begin 1909 bracht de heer Immink in een vergadering van het Koninklijk Aardrijkskundig Genootschap, gehouden in Artis te Amsterdam, verslag uit van hetgeen hij op zijn reis beleefd had.

Hij deed dit op zoo luimige wijze, dat hem van verschillende zijden *) en uit verschillende plaatsen verzoeken werden gedaan, zijn lezing te herhalen. Thans spreekt iedereen over Curaçao, doch slechts weinigen weten iets van dat land af. Daarom is het een goede gedachte van den heer Immink om juist nu op de hem eigen prettige wijze ons veel van dat land te vertellen en veel in beeld van dat land te vertoonen.

Wij hopen dat zijn voordracht een groot publiek zal trekken, zoodat bij een mooi bedrag aan het Curaçaofonds zal kunnen afdragen."

* * *

Van bevriende zijde ontvingen wij in dank de tekst der liederen bij de opening van den Pasar-gambir gehouden ten bate van de noodlijdenden in Curaçao, te zingen door de kinderen der Bataviasche Kartinischool, Goenoeng Sari, Weltevreden.

Een paar daarvan doen wij hier volgen:

WELKOMSTLIED.

Nu klinkt op deez' morgen zoo lustig ons lied;
De schoonste der bloemen ons harte u biedt.
Wij zingen te zamen een welkom u toe,
Ons hart is tevreden en blijde te moe.
Wel zijn onze broeders in 't westen in nood,
Doch ieder wil helpen aan kleeding en brood,
Want geven en troosten is 't grootste genot,
En liefde tot andren het hoogste gebod.

BROEDERSCHAP.

Broeders zijn wij allen;
Reik elkaar de hand,
Waar wij mogen wonen,
In wat streek of land.
Hoe wij mogen spreken,
In wat tong of taal,
Broeders zijn wij allen,
Zijn wij allemaal.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Het Alcohol-vraagstuk. Meer en meer wordt beweerd, dat het gebruik van sterken drank in den laatsten tijd onder de Inlanders sterk is toegenomen, zoodat de Regeering het noodig heeft gevonden in den persoon van den heer A. J. N. Engelenberg, resident van Bangka, een regeerings-commissaris te benoemen om deze aangelegenheid nader in onderzoek te nemen. De „Sinar Djawa" deelt verder mede, dat ook de vereeniging van Inlandsche ambtenaren, „Mangoenhardjo", te Semarang zich deze zaak heeft aangetrokken en haar in de laatst gehouden algemeene vergadering besproken en tot de conclusie is gekomen, dat het misbruik in den laatsten tijd eerder af- dan toegenomen is, dank zij vooral den invloed van de S. I. Niemand had het verwacht, dat juist de Inlandsche ambtenaren tot deze conclusie gekomen zouden zijn. De vereeniging acht 't dientengevolge niet noodig maatregelen te nemen of voor te stellen tot tegengang van het alcoholgebruik onder de Inlanders. Zij is tot de overtuiging gekomen, dat dit gebruik langzamerhand van zelf ophoudt, dan wel tot een minimum gereduceerd zal worden. Daarentegen is en blijft het opiumgebruik een groot gevaar voor de bevolking, dat haar moreel, intellectueel en physiek te gronde richt en is het dus noodig, dat dit ernstig bestreden en eindelijk overwonnen wordt. In de eerste plaats wordt in overweging gegeven de opiumschuivers te registreeren, en te portretteeren. Voorts hun boekjes te geven, waarin moeten worden aangeteekend de aankoopen van het heulsap tot vastgestelde hoeveelheden. Langzamerhand moet het opiumgehalte verminderd worden. Zij, die nog nooit geschoven hebben, mogen in geen geval daartoe overgaan. Ten aanzien van de vraagpunten, die op het alcoholgebruik gesteld waren, hebben Raden Mas Toemenggoeng Saïd, Regent van Blora, en Raden Gondo Soepadmo, wedono van Bandoeblatoeng (Blora), uitvoerige antwoorden gegeven. De commissie van onderzoek kwam tot dezelfde conclusie als die van deze beide ambtenaren. Ook deze hoog geplaatste Inlandsche ambtenaren beweren, dat wel verre van toegenomen, het alcoholgebruik onder de Inlanders zeer verminderd is. Laatstgenoemde grondt zijne bewering op de ervaringen, die hij in verschillende afdeelingen van Rembang, waar hij gediend heeft, Toeban, Rembang en Blora, opdeed. Hij deelde alsnog mede, dat ook onder de Europeanen het drankgebruik zichtbaar afnemende is. Bij de Chineezen is het stationnair gebleven. De Arabieren hebben zich er nooit aan bezondigd. Vroeger was het de gewoonte op Java, als er bezoeken gebracht werden, zoowel

*) Ook door de Vereeniging „Oost en West".

bij de Inlanders onder elkaar ,als wanneer Inlanders Europeanen ontvangen, dat dadelijk de „m i n o e m a n" (sterke drank) op tafel kwam. Hetzelfde en in nog erger mate had bij feestelijke gelegenheden plaats. Langzamerhand is dit gebruik echter verdwenen; hier en daar zelfs geheel afgeschaft op het voorbeeld van de hoogst geplaatsten in den lande, die thee en koekjes presenteeren. Merkbaar is hier de goede invloed van de S. I. geweest. In de afdeeling Blora (Rembang) heeft de regent het verleenen van vergunningen tot het houden van feestelijkheden afhankelijk gesteld van de voorwaarde ,dat geen alcohol gedronken mag worden.

Valsch Geld. In Medan werd, volgens de „S i n a r S u m a t r a", een bende valsche munters, uit acht personen bestaande, door de politie opgevat. Zij hielden er een volledig laboratorium op na met vormen, smeltkroezen en lepels.

Te Laboean Ratoe werden, volgens hetzelfde blad, twee Chineezen gearresteerd, die valsche cheques hadden uitgegeven. Een chettie, een kedehhouder en een goudsmid hadden zij reeds weten op te lichten voor een waarde van *f* 2000.—.

Begrafenis Sultan van Assahan. Als een merkwaardigheid deelt hetzelfde blad mede, dat bij de begrafenis van den Sultan van Assahan al de leden van het Sultansgeslacht in Europeesch costuum gekleed waren. Vroeger waren zij bij dergelijke gelegenheden, zooals laatstelijk bij de begrafenis van den T o e n g k o e B e s a r, in Inlandsche kleederdracht en zelfs ongeschoeid. Thans schijnt men in dit opzicht met de oude a d a t gebroken te hebben. Bij de bovenbedoelde begrafenis volgden duizenden Inlanders den stoet. Bijna al de k e d e h s waren gesloten, de vlaggen waaiden overal halfstok. Des middags 4 uur verliet de stoet de A s t a n a (het vorstelijk verblijf) door de gewapende politie geëscorteerd en met vele auto's achterop. Van Medan waren gekomen de T o e n g k o e B e s a r en de majoor der Chineezen, T j o n g A F o e. De Assistent Resident sprak eenige woorden in 't Maleisch. De heer Ketner herdacht mede den overledene, in wien hij een oud vriend had verloren. De T o e n g k o e B a n d a r a bedankte voor de belangstelling, waarna het stoffelijk overschot in het graf werd neergelaten en een salvo van geweervuur gelost werd.

Ontsnapt. Te P e g a d e n b a r o e sprong een contractkoelie, voor Deli bestemd, uit den sneltrein van Cheribon; hij wist zelfs verder te ontsnappen. Hij had tot P e g a d e n b a r o e gewacht, omdat hij uit deze streek afkomstig was. Een half uurtje later meldde hij zich bij den haltechef aan en vroeg, onder overlegging van het plaatskaartje, restitutie van het betaalde voor de reis Pegaden baroe-Kemajoran. De man kon niet worden aangehouden. De S.S. had niet te onderzoeken wie het geld voor de plaatskaart betaald had. „'t Is wel goedkoop reizen op deze manier", zoo besluit de „P e m b r i t a B e t a w i."

Een Vorstelijk Geschenk. Op 28 Mei 1915, ongeveer te 10 uur 's morgens, zoo luidt het verhaal in verschillende Maleische bladen, bracht K a n d j e n g P a n g e r a n H a r i o K o e s o e m o J o e d o, een edelman aan het hof van S r i P a d o e k a T o e a n S o e s o e h o e n a n van Soerakarta in de toko van de N. V. S i e D h i a n H o aldaar een wandelstok met gouden knop, een geschenk aan den heer F. S i e D h i a n H o Sr. van S r i P a d o e k a S o e s o e h o e n a n, welke stok op den gouden knop gemerkt was met de initialen P. B. X. (Pakoe Boewono X), omdat S r i P a d o e k a den eersten prijs ad *f* 100.000 in de loterij C h a r i t a s te Soerabaja, welke den 15en April 1915 trok, had gewonnen en het desbetreffende lot gekocht had in de toko van dien Chinees te Solo.

Militie-plicht. Het hoofdbestuur van B o e d i o e t o m o is volgens de „P a n t j a r a n W a r t a" voornemens personen af te vaardigen naar verschillende plaatsen van Java, om daar openbare vergaderingen te houden ter bespreking van de al of niet wenschelijkheid van invoering van militieplicht onder de Inlandsche bevolking van Java en Madoera.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De Chineesch—Maleische Pers als Leider. Het woord „vooruitgang" is in den laatsten tijd in den mond van alle Chineezen als 't ware bestorven, alzoo de „B i n t a n g S o e r a b a j a". Zij willen met alle macht „vooruit". Maar de meesten weten niet, waar ze feitelijk naar toe willen. Er zijn partijen met verschillende gevoelens, die in twee hoofdgroepen te verdeelen zijn: De eene partij wil Europeaan worden, de andere wil zich oplossen in de Inlandsche maatschappij. Er zijn ook enkelen ,die iets voelen voor een Japansche naturalisatie. Als geheel weet men dus feitelijk niet, wat men wil; allen doen echter de ervaring op, dat bij het volgen van de eene of andere partij wel wat verloren, maar niets gewonnen wordt. Er is geen leidende gedachte bij deze zucht tot vooruitgang. Zij die vermeenen leiding te moeten geven, blijken zelf niet voor hun taak berekend te zijn. Zij hebben vereenigingen opgericht en scholen, zelfs een Chineesche H.B.S. te Semarang. Maar toch zijn zij niet voldaan; zij gevoelen, dat er nog veel aan ontbreekt. De personen, die aan het hoofd staan, weten niet, hoe de leiding gegeven moet worden. Zeker, de Chineesche pers helpt ook mee, maar zij is zelf te verdeeld en financieel niet bij machte om veel te presteeren. De Chineezen voelen, dat hieraan een eind moet komen, willen hunne schoone verwachtingen in vervulling brengen; daarom hebben de voornaamste Chineesche journalisten een nieuwe vereeniging opgericht, met het doel ééne richting aan de Chineesche beweging te geven en de leiding daarvan op zich te nemen. Als een gevolg hiervan moet de Chineesche pers op een hooger niveau gebracht worden. De journalisten hebben er alles voor over, maar de kooplieden zijn nog te materialistisch, terwijl de Chineesche officieren en de rijken in 't algemeen nog te zeer op hun rustige rust gesteld zijn. De Ned.-Indische Chinees vraagt zich af, wat eigenlijke zijn nationaliteit is, wat een p r a n a k a n-Chinees beduidt en welke toekomst deze heeft. Hij begrijpt 't niet goed, waarom hij eigenlijk tot Nederlandsch onderdaan verklaard werd; niets bindt hem aan Nederland, alleen betaalt hij verschillende belastingen aan het Nederl. Gouvernement en heeft hij in den laatsten tijd de Hollandsch-Chineesche scholen gekregen, die hij echter niet al te best vertrouwt. Europeaan kan hij nooit worden; Inlander evenmin. De wereldstroomingen hebben ook bij den p r a n a k a n-Chinees de gedachte gewekt, dat Nederland zich niet in Indië staande zal kunnen houden; of dat — zij 't ook in de verre toekomst — volgens de moderne koloniale politieke begrippen, Nederland aan de Inlanders zelfbestuur zal moeten toekennen. Wat moet er dan met den Chinees gebeuren? Moet deze zich oplossen in de Inlandsche maatschappij of vreemdeling blijven? Het laatste ligt voor de hand. Van zelf zijn zijne blikken thans naar China gericht, als het land, waarvan hij voor 't vervolg alles te verwachten heeft. Vandaar, dat hij 't noodig acht de Chineesche taal aan te leeren om de geschiedenis, de zeden en den godsdienst van China te kennen. Hoofddoel tijdens het verblijf van den Chinees in Ned.-Indië moet zijn: behartiging van zijn economische belangen en het verkrijgen van goed onderwijs op nationale basis.

Te Soerabaja werd o.m. een bijeenkomst gehouden van Chineesche intellectueelen, waarin de verbetering van de Chineesche-Maleische pers in 't bijzonder en van de niet Europeesche pers in 't algemeen besproken werd. Men wil een Chineeschen journalistenbond oprichten. 30 leden en 250 donateurs hebben zich reeds daarvoor aangemeld. Met de uitgevers wil men dan samenwerken om tot verbetering te komen, in de eerste plaats van de bezoldiging der hoofdredacteurs, wat noodig is om goede krachten te krijgen. Thans krijgen de hoofdredacteurs van de groote Chineesche bladen, zooals de „S i n P o", de „P e r n i a g a n" en de „T j h o e n T j h i o e" slechts *f* 300 per maand. Dit is een tractement, dat op een hoofdplaats niet genoeg is om er met een gezin van te leven. Verder wil men korpsgeest en eenheid van richting bevorderen. Het voornaamste is, dat de richting der Chineesche pers in 't vervolg zooveel mogelijk n a t i o n a a l zal zijn. China wordt beschouwd als het cultuur-centrum. De menschen moeten voor het vervolg rekening houden met een Indisch Chineezendom, dat niet naar het Westen maar naar Peking zijn oogen gericht houdt. („Pewarta Soerabaja").

Chineesche Handel. Volgens ditzelfde blad, gaat 't den Chineeschen handelaren te Soerabaja minder goed. Een der meest bekende tokohouders in provisiën moet erg zwak staan. Een groothandelaar in katoentjes van Pasar Bong heeft zich staande kunnen houden door een onderhandsch accoord van 40 pct. De Chineesche firma T a n B o e n H o k te Batavia heeft een accoord van 50 pct. aangeboden op een passief van *f* 130.000. Dit werd geweigerd, wat aanleiding zal geven om het aanbod tot 60 pct. te verhoogen.

Ambachtsscholen. De „P e r n i a g a n" beweert, dat in de ambachtsscholen voor Inlanders op de drie hoofdplaatsen van Java (Batavia, Semarang en Soerabaja) feitelijk geen werklieden gevormd worden, maar „heertjes", die veel onnoodige theoretische kennis opdoen en daardoor denken, dat zij te goed zijn voor ambachtsman. Maar de n o o d i g e kennis voor opzichter hebben zij niet eens en toch willen zij dadelijk opzichter worden. Dikwijls melden zich Inlanders bij waterstaatsambtenaren aan, onder vertoon van hun diploma van de ambachtsschool; maar werkman willen zij niet worden. Dit is hun te min. Zij hebben een diploma voor smid of timmerman, maar solliciteeren naar de betrekking van teekenaar of schrijver, op een salaris van *f* 15, terwijl zij toch als bekwaam werkman van *f* 30—*f* 40 zouden kunnen verdienen. Zij zijn bang om zelf iets uit te voeren en de handen vuil te maken, meenen echter wel te kunnen commandeeren en p r e n t a h s geven.

Men is er nu gelukkig van teruggekomen om Inlanders in de groote steden en op groote scholen met overladen programma's tot „ambachtsman" te vormen; de nieuwe meer practische richting, door den heer Lovinck ingeslagen, schijnt beter voor de Inlandsche bevolking geschikt te zijn. Zoo meent bovengenoemd blad.

Japanners boycotten. Te Djokjakarta doen de hadji's en andere Islammieten ook al mee aan de Japansche boycot, en wel omdat Japan in oorlog tegen Turkije is gekomen. Japansche reclameborden werden van de muren afgerukt, alzoo vermeldt de D j a w a t e n g a h. De T j h o e n T j h i o e beweert, dat zulks ook te Semarang heeft plaats gehad. De W a r n a W a r t a zegt, dat deze beweging meer en meer een hevig karakter heeft aangenomen. Te Semarang hebben de Chineezen verschillende Japansche artikelen vernield en op de straten verbrand. Te Soerabaja is niet één Inlander, die zelfs voor één cent van de bangsa katé (het ras der krielkippen) iets koopen wil. Tokos, die nog Japansche artikelen in voorraad hadden, werden 's nachts met teer en met drek besmeerd. Te Koedoes werd een barbier het leven zuur gemaakt, omdat hij een Japanner het haar geknipt had.

Alle dergelijke handelingen hebben aanleiding gegeven,

dat in een „Ingezonden stuk" de volgende vragen gedaan werden: 1e. Is dat wel beschaafd? 2e. Bezorgt men daardoor de politie niet onnoodig last? 3e. Wordt daardoor geen vijandschap onder de Chineezen onderling gebracht? 4e. Heeft men zich als gasten in een vreemd land niet te onthouden van alles, wat den huisheer onaangenaam is?

En dan wordt gewaarschuwd, dat er handelaren zijn, die groote verliezen zullen lijden, als zij gedwongen worden zich van al hunne Japansche goederen te ontdoen. Het is beter, zoo acht de schrijver, door vrijwillige bijdragen een fonds op te richten, dat alle nog aanwezige Japansche goederen voor 25—50 % van de waarde overneemt, waarna zij verbrand of in de kali geworpen kunnen worden.

Van Vreemde Koloniën.

Japan—Nederland.

Wanneer het nog noodig was de waarheid te demonstreeren, dat in de staatkunde hij de sterkste is, die met een vooropgezet doel zijn weg bereid en baant, wanneer het dus nog noodig was door daden te bewijzen dat tot ondergang veroordeeld is hij, die den regel: „regeeren is vooruitzien" in den wind slaat, dan heeft de huidige oorlog die demonstratie, dat bewijs andermaal geleverd.

Nederland heeft het Chineesche gevaar niet willen zien, en was er daardoor leelijk in verward geraakt. Het grijpt de daarvoor gunstige omstandigheden om er uit te geraken thans niet aan ,het laat het getij weer verloopen zonder de bakens te verzetten, het zal het zich zelf te verwijten hebben, wanneer de vloedgolf komt die een stuk van zijn kust wegslaat, of waardoor het zijn schip van staat daardoor in 't verre oosten ziet stranden. En precies zoo staat het tegenover de Japansche kwestie. Japan bereidt in Oost-Azië groote zetten voor. Het heeft zich ook een bepaalde politiek ten opzichte van Nederlandsch-Indië ten doel gesteld. Volhardt Nederland ten dien opzichte in zijn struisvogelpolitiek, dan komt die vloedgolf binnen korten tijd; Japan spreekt het uit in herhaald herhalen.

Zoo heeft nu in de Indo-Japansche vereeniging te Tokio baron Kondo, de directeur van de Nippon IJoesen Kaisha, weer een aanwijzing in die richting gedaan, toen hij in een redevoering wees op het belang dat er voor de Japansche zakenlui in gelegen is, hun aandacht te wijden aan de exploitatie van de natuurlijke hulpbronnen van Nederlandsch-Indië, niet enkel voor handelsoverwegingen, doch ook om andere redenen. Welke die andere redenen zijn kon hij te raden over laten omdat ieder voelt waarop deze woorden gericht kunnen zijn. Dit werd niet gezegd in een afterdinner-speech bij de eerste de beste gelegenheid, maar in een doorwrochte rede, die vóóraf werd gegaan door een belangwekkende staatkundige beschouwing van den Jap. minister-president, graaf Okoema, voorzitter dier vereeniging, waarin gesproken werd over de komende prachtige kans voor de rassen van 't oosten om de westerlingen in te halen in den wedstrijd van den vooruitgang. In die rede werd den volken in 't oosten toegeroepen: waakt op! Wil Nederland de leiding van de ontwikkeling zijner koloniën in handen houden, dan moet het ook tijdig waakzaam worden en dan heeft 't daarvoor zonder verwijl zijn weg te bepalen en te bereiden.

Nogmaals van de verkochte huid vóórdat enz.

De Kamer van Koophandel te St. Etienne heeft 't noodig geacht de Fr. regeering voor te lichten over het voor Fr. te bestemmen gedeelte van het Ottomansche rijk, in geval van eindsuces bij den grooten oorlog, ce qui ne doit pas être mis en doute.

Zonder dat zelfs een gedachtenwisseling toelaatbaar mag worden gedacht, is als minimum voor Fr. te bestemmen:

Syrië met zijn natuurlijke grenzen van den Taurus tot aan Egypte, de Middell. zee volgend, met voortzetting tot aan de Euphraat. Het omvat de vier vilajets Adena, Alep, Damas en Beyrouth.

In de verdere uitwerking worden de onderdeelen dan nog nader aangegeven. Dit land komt Fr. boven ieder ander toe door historische banden.

Verder zal van de landen, die de verbondenen in Afrika behouden, Duitsch Togo, als aanhangsel van Dahomey, Fr. moeten worden.

Een met Gr. Brit. te sluiten overeenkomst moet 't Siamsche rijk binnen de Fr. invloedssfeer brengen.

Om nu weer aan een geheel ander deel van den aardbol aandacht te schenken, spreekt de Kamer den wensch uit het condominium door Gr. Brit. en Fr. aangegaan, voor gemeenschappelijk bestuur van de Nieuwe Hebriden te beëindigen, om dat eilandengebied onder uitsluitend Fr. protectoraat te brengen. Dit wordt sedert lang door de Fr. bewoners zoo opgeëischt en 't is onvermijdelijk ter verzekering van de Fr. belangen in de Stille Oceaan. De Eng. bewoners van dien archipel denken er echter precies zoo over wat de Eng. belangen betreft.

De Fr. regeering zal zeker erkentelijk zijn voor deze voorlichting!

Portugeesche koloniale moeilijkheden.

Het gaat den Portugeeschen nog steeds niet naar wensch in hun koloniën.

In Guinea voegt de bevolking zich nog steeds niet naar het P. gezag. Vooral in de krijgszuchtige stam der Popels is blijvend verzet. Van tijd tot tijd trekt een colonne uit om de belastingheffing af te dwingen, hetgeen meestal tot een partieel succes leidt, maar na haar terugkeer treedt de vorige toestand weer in. Onlangs is besloten, niet voor den eersten keer, om er een einde aan te maken. In Mei zijn de Popels gesommeerd hun vuurwapenen uit te leveren; zij antwoordden zich liever te laten neerschieten, dan vrijwillig hun geweren af te geven. Nu zal een expeditie beproeven hen tot onderwerping te brengen. Zij zal bestaan uit 1 luitenant, 2 sergeanten, 40 man van de geregelde troepen, 200 ruiters, 2000 man hulptroepen, 9 stukken geschut en 2 mitrailleurs. Of deze hulptroepen genoeg waarde zullen hebben om de als dapper vermaarde Popels in hun moeilijk te bereiken stellingen te onderwerpen is aan gerechtvaardigde twijfel onderhevig.

Van geheel anderen aard zijn de beslommeringen in O.-Afrika.

Na de vervanging van 't koningschap door de republiek, werden de beheerders der koloniën door echte republikeinen vervangen, als de aanwezige althans zelf niet dadelijk blakende instemming met de verandering in regeeringsvorm uitten.

Zoo moest ook het koloniale bestuur van Mozambique volbloed republikeinsch worden gedacht. De ultra-republikeinen, Carbonarios genoemd, hebben hieromtrent echter een andere meening gehad. Naar verluidt hielden een 400 Carbonarios eenige weken geleden een betooging te Lourenço Marques; zij namen, zonder op verzet te stuiten, bezit van de regeeringsbureaux, zetten den wn. gouverneur, den chef van de politie en de voornaamste burgerlijke en militaire autoriteiten af. Dit schijnt daar zoo maar te kunnen zonder dat tegenstand wordt beproefd of betoond.

Die afgezette hoogwaardigheidsbekleeders verlieten meerendeels 't land, zoodat eenige hunner te Johannesburg aankwamen.

De voormalige gouverneur Coelho was intusschen reeds per ss. Mozambique naar Lissabon vertrokken.

Het uitvoerend bewind van de Carbonarios heeft een telegram naar de Portugeesche regeering gezonden, waarin het de overtuiging uitspreekt dat de betrokken autoriteiten royalistische neigingen hadden.

Wat kan de regeering nu anders doen, dan hun dank te betuigen voor hun vaderlandslievenden ijver, een der hunnen gouverneur maken en zoo anderen aanmoedigen om weer op hun beurt een omwenteling super-ultra-republikeinsch te beginnen, tenzij de omstandigheden het nader noodig mochten maken de kleur te wijzigen?

Een derde bericht wijst wel op een overwinning, maar toch een zooals de regeering niet zal wenschen er veel te moeten behalen.

Een telegram van generaal Pereira Eca, gouverneur van Angola, spreekt van een op 18 Augustus geleverd gevecht. Heftig werd gedurende 2½ uur gestreden. De inlandsche vijand werd ten slotte afgewezen, maar aan Port. zijde telde men 6 dooden en 30 gewonden.

Nog meer nieuwe rijken.

Er zal een nieuw rijk komen. Zuid-Arabië zal zich onafhankelijk maken. Of juister, de Sjeih Seïd el Idrissi wil hiertoe een poging doen, volgens Fr. bron althans. Men zal zich herinneren, dat de bemanning van de schoener, die de landingsdivisie van de Emden gelukkig uit Indië naar Arabië had weten te avonturen, bij haar overland-tocht door een deel van dit rijk, overvallen werd, en verliezen leed. De uitvoerer van deze daad was deze zelfde Sjeich Idrissi, die zich zoo vijandig tegenover den Sultan van Turkije en zijn keizerlijken bondgenoot plaatste. Hij zou nu de aanvoerders van de machtige stammen der Toehamis en der Assiris hebben opgeroepen, om zich van Sana en Sjakara meester te maken, en zich tot godsdienstig en staatkundig heerscher over Zuid-Arabië te doen erkennen.

Rijstbrood.

De Franschen hebben er slag van een onderwerp te illustreeren. De Fr. Kamer besloot in haar vergadering van 7 Aug. dat het brood voortaan zal worden vervaardigd van 74 pCt. geb. tarwe, terwijl de verplichting bestaat bij het overige mengsel minstens 5 pCt. te voegen van een der meelsoorten, die bij decreet zullen worden aangegeven.

Volgens een, tijdens de behandeling, door den minister van handel, Thomson, uitgesproken verklaring, zal rijstmeel als een der eerste zijn te beschouwen, welke voor de bijvoeging in aanmerking komen.

Op zich zelf geen bericht zonder eenige beteekenis, maar toch ook weer geen om bijzondere aandacht te vragen, ware het niet dat deze broodjes de kamerleden zijn voorgediend op een wijze, die er al, als over een lekkernij, een versnapering, over had doen spreken, vóórdat de Kamer haar uitspraak gaf.

Le distingué député de l'Indochine française, M. Ernest Outrey, liet in den aanvang van deze maand in de Kamer en in den Senaat broodjes ronddeelen, die voor een tiende uit rijstmeel bestonden. De algemeene uitspraak verklaarde ze heerlijk, er waren leden, die uit lekkernij om meer vroegen.

De vraag over van buiten in te voeren graan, wordt voor Fr .veel vereenvoudigd als de rijstovervloed der koloniën gedeeltelijk in 't tekort kan voorzien. Vandaar het wetsvoorstel, van daar de demonstratie van den afgevaardigde van Indochina.

Slachtvee van Madagaskar, rijst van Indochina, suiker en koffie van de Antillen, ziedaar economische strijdmiddelen, die 't moederland van zijn koloniën betrekt.

Bij de maatregelen, die in Nederland zijn noodig geacht om de grondstoffen voor 't brood met spaarzaamheid te gebruiken, is deze mededeeling misschien niet zonder practische waarde.

Volgens wetenschappelijke verklaringen zou 't met rijstmeel gebakken brood in voedingswaarde niet achter staan bij het gewone tarwebrood, en ook evengoed te bewaren zijn.

Rijstbrood is overigens geen nieuwigheid. In Indië wordt dikwijls rijstmeel onder ander meel gemengd. Het soldatenbrood in Japan, dat 10 tot 12 pCt. rijst bevat, is bekend als het meest voedzame der legerbrooden.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Indische kazernetoestanden.

Onder dezen titel schrijft de heer A. de Braconier, oud-officier van het Indische leger, een artikel in de („groene") Amsterdammer van 29 Aug. Het artikel keert zich tegen de beschouwingen van kapitein Vermeer, die in No. 4 van den loopenden jaargang van het Indisch Militair Tijdschrift o.m. schreef: „De Indische kazernetoestanden zijn — uit een zedelijkheidsoogpunt beschouwd — beneden alle critiek". Deze beschuldiging van kapitein Vermeer kan echter — volgens den heer de B. teruggebracht worden tot het feit, dat tengevolge van gebrekkige huisvesting, voornamelijk bij de Inlandsche compagnieën, toestanden voorkomen ,die uit een Europeesch zedelijkheidsoogpunt beschouwd, niet in den haak zijn.

Hoe overigens de heer de Braconier over het concubinaat denkt, kan men lezen in een opstel van zijn hand in Vragen van den Dag, December 1913.

De handelsbeweging der Buitenbezittingen.

De Java-Bode vermeldt de verschijning van afl. IX der Mededeelingen van het Encyclopaedisch Bureau. Deel I bevat de handelsbeweging met het buitenland, deel II die beweging met Java en andere gewesten der Buitenbezittingen, terwijl in dat deel ook een afzonderlijke beschouwing voorkomt van enkele producten der Buitenbezittingen. Genoemd blad (nummer van 24 Juli) geeft een uitgewerkt overzicht van den inhoud.

Een plaag in de koffiecultuur.

No. 16 der Mededeelingen van het Besoekisch Proefstation bevat een studie van den heer P. E. Keuchenius, getiteld „Onderzoekingen en beschouwingen over eenige schadelijke schildluizen van de koffiecultuur op Java."

De Java-Bode wijdt er eene bespreking aan. „Behandeld wordt de groene schildluis, vervolgens de witte en eindelijk nog een witte schildluis, vermoedelijk de pseudococcus citri, die schadelijk is voor de Robusta-koffie. Deze insecten zijn reeds lang in onzen archipel bekend als vijanden der koffie en het onderwerp is dus niet geheel nieuw. Maar de schrijver is zich bewust door zijn onderzoek nieuwe gezichtspunten te hebben opgeleverd en tot nieuwe resultaten te zijn gekomen. De studie is niet zuiver populair, dient niet uitsluitend de practijk, maar begeeft zich ook op geheel wetenschappelijke paden, welke echter met de practijk in verbinding blijven.

De schildluizenplaag was in Indië na die der bladziekte de ergste, zoolang de Java-koffie en de Liberia de algemeene soorten waren; thans nu de Liberia heel weinig beteekent en de Java-koffie ook door de Robusta in aanplant wordt overtroffen, is de bladziekte van minder belang, daarentegen de schildluizenplaag van grooter belang geworden. De koffieplanters zullen dan ook ongetwijfeld aan deze studie alle recht laten wedervaren en hunnerzijds zoo mogelijk het verdere onderzoek bevorderen."

De dierenwereld van Insulinde.

Van J. H. van Balen's werk „De dierenwereld van Insulinde", het eerste boek over onze Oost-Indische dieren, verschenen opnieuw twee afleveringen, n.l. de 29e en 30e. Ze bevatten eene voortzetting eener beschrijving der talrijke vogelsoorten van den Indischen Archipel. De tekst is weder interessant, de afbeeldingen zijn mooi en talrijk.

Ds. A. S. Carpentier Alting. †

Op 77-jarigen leeftijd overleed den 4en Augustus te 's-Gravenhage, de heer A. S. Carpentier Alting, emeritus predikant van Batavia. Dr. J. Helder wijdt in „Eigen Haard" van 28 Aug. een waardeerend artikel aan zijn nagedachtenis, waaruit wij een korte passage overnemen.

„Padang, Buitenzorg, Semarang, Batavia waren achtereenvolgens zijne standplaatsen. Daar heeft hij gewerkt door woord, geschrift en daad; in en buiten de kerk door het houden van voordrachten over algemeen belang, o.a. voor de militairen, door mede te werken aan de oprichting van een Militair Thuis, een Toevluchtsoord voor Meisjes, een Industrieschool, een H. B. S. voor Meisjes, enz."

Het is algemeen bekend dat Ds. Carpentier Alting, ook na beëindiging van zijn ambtelijke loopbaan, belang bleef stellen in Indische vraagstukken; we brengen bijv. zijn zeer gewaardeerde adviezen in herinnering, opgenomen in het orgaan der vereeniging „Moederland en Koloniën".

Doktor Douwes Dekker D. D. D.

Onder dit opschrift schrijft de Redactie van No. 21 der Goentoer-Bergerak.

„Telegrammen uit Europa meldden de promotie van onzen leider Douwes Dekker tot doctor in de Staatswetenschappen.

Wij, zijne volgelingen, kunnen niet anders dan er verheugd en trotsch over zijn, te meer omdat hij met zeer veel lof (magna cum laude) is gepromoveerd.

Uit zullen wel zijn de praatjes over zijne „onrijpheid" en wat dies meer zij. Zijn hevigste tegenstander, die — ofschoon Sinjo Depok — in allen ernst beweerde, Europeesche ooren te hebben, zal nu en in het vervolg wel zoo wijs zijn, zijn mond te houden. Hij kan de schoenen van den dokter nog niet eens poetsen!

Ons, Indiërs! de plicht dien leider waardig te blijven. Spoedig zal hij in ons midden zijn en zal hij ons ter overwinning voeren."

De oorlog en de Zending.

Zendeling Fischer van Nias (eiland ten westen van Sumatra), schrijft in zijn jaarverslag hierover een stukje, dat als volgt aanvangt. (Zie Ned. Zendingsbode van 27 Aug.).

„Zeer verbaasd zijn onze Niassers over den Europeeschen oorlog. Ze kunnen niet begrijpen, dat onze vijanden Christelijke volken zijn. De onzinnigste geruchten worden verspreid en dringen door tot in de afgelegenste heidensche dorpen; zij zijn het gevolg van de verdraaide en verleugende oorlogsberichten in de Engelsche en Fransche pers 1), die door de Maleische couranten worden overgenomen. Zoo wordt gezegd: „De toeans (zendelingen) en alle Hollanders worden gevangen genomen door de Engelschen en naar Japan gebracht. De Engelschen zullen spoedig hier komen en alle huizen der Niassers onderzoeken. Waar zij geen beelden van voorouders meer vinden worden de bewoners medegenomen naar Engeland, waar zij als koelies moeten werken, tot dat zij sterven."

Dr. A. C. Kruyt.

Den 16en Juli was het 15 jaar geleden dat Dr. A. C. Kruyt als zendeling werd afgevaardigd naar Posso. Dat was de aanvang der zending op Midden-Celebes. Direct en indirect is het een gevolg van zijn optreden, dat er thans aldaar reeds over de 10.000 christenen zijn. Maar behalve door zijn arbeid op zendingsterrein, is de heer Kruyt bekend door zijne ethnologische en taalkundige studies: herinnerd wordt bijv. aan zijn „Animisme in den Indischen Archipel" en „De Bare'e-sprekende Toradja's van Midden-Celebes", twee werken waarmede de naam van den schrijver voorgoed gevestigd is. Men weet ook dat twee jaar geleden de Utrechtsche Universiteit den heer Kruyt den graad van doctor in de theologie honoris causa verleende.

De verdiensten van den heer Kr. worden uitvoeriger besproken in „De Banier" van 16 Juli j.l.

De Banier.

Het nr. van 16 Juli bevat nog het slot der kritische beschouwingen van Ds. G. C. A. A. v. d. Wijngaard, predikant te Banda Neira, getiteld: Voorstellen tot reorganisatie der Protestantsche Kerken in Nederlandsch-Indië.

In het volgend Nr. eene bespreking van het werk van „Pa van der Steur", voor wiens liefdevol streven de redactie financieelen steun verzoekt.

Zending in Borneo.

Das Evangelium bei den Dajak auf Borneo, von E. Kriele. (Verlag des Missionshauses in Barmen). Een monografie over de zending in Borneo ontbrak tot nu toe. Inspektor Kriele voorziet door deze uitgave in die behoefte. Het is een boek van 155 blz., heel netjes gedrukt en rijk geïllustreerd.

1) Op Nias zijn zendelingen gevestigd van het Rijnsche Zendingsgenootschap te Barmen. (Red. Kol. Weekbl.)

Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur.

Inhoud der Juli-afl. Haradjaon (Beschouwingen met het oog op de a.s. reorganisatie van het Inlandsche bestuur in de Bataklanden), door D. W. N. de Boer. — Een en ander over grondbezit in Angkola, door W. J. Beck. — Verslag nopens het tot standkomen van de waterleiding „Siantar", door Moolenburgh. — Japansche politiek te Korea, door W. Lubberaak. — Deliana, door R. — Indië en de oorlog, door L. — Gemeentezaken, door L.

Indisch Militair Tijdschrift.

De Juli-afl. bevat o.m.: De verdediging van Indië, door W. Muurling. — Met voorloopig onderzoek, door R. — Het schieten met één zijpost bij de Vesting-Artillerie, door M. A. H. Hazen. — Kromo buiten. Antwoord aan Asymptoot, door F. P. A. van Gheel Gildemeester. — De vijftien karabijnen, door Asymptoot. — Enkele kantteekeningen naar aanleiding van E's artikel: Organisatie en bevelvoering van treinafdeelingen. — Een middel tot verhooging van de gevechtswaarde van den troep.

De Indische Mercuur.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 34: Een automatisch toestel voor het wegen van ampas, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Is het boschwezen in Ned.-Indië op den goeden weg? door Dr. A. H. Berkhout. — De economische toestand van Ned.-Indië in de eerste helft van 1915 (vervolg). — Iets over het sorteeren van thee, door E. Pistorius. — Het Besoekisch Proefstation. — Het invoeren van nieuwe cultuurplanten. — Nederland op de Wereldtentoonstelling te San Francisco.

Eenige nieuwe uitgaven.

Ch. A. van Ophuysen, Maleische spraakkunst. Tweede druk. Leiden, S. C. van Doesburgh.

J. Henzel. Sociale zendingsarbeid in Suriname. (No. IV der Lichtstralen op den Akker der Wereld).

De Indo-Nederlandsche Wetgeving. Staatsbladen van Ned.-Indië, bewerkt door J. Boudewijnse e.a. 71e afl. 1913. Nos. 1—720. Amsterdam, Uitgevers-Mij. „Elsevier".

Jaarboek voor suikerfabrikanten in Ned.-Indië. 20e jaarg. 1915/16. Met kaart. Amsterdam, J. H. de Bussy.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscourant, enz.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Banier; De Ind. Gids; De vrouw in de XXe eeuw; Neerlandia; Bandera Wolanda; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Handelsberichten van het Min. van Landbouw; Korte ber. voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw Syndicaat; Archief v. d. Suiker-Industrie in Ned. Indië; Korte verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Brochures, enz. benevens een Bibliotheek.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

In de Leeszaal, Heulstraat 17, Den Haag, zijn o.a. ter lezing neergelegd:

1. Mededeelingen van het Encyclopaedisch Bureau in Nederl.Indië, aflevering VII; 1°. Nota betreffende de afdeeling Korintji; 2°. De Minang Kabausche nagari.
2. Verslag van de Kamer van Koophandel en nijverheid te Saerabaja over 1914.
3. Mededeelingen van het Besoekisch Proefstation, No. 17. Jaarverslagen 1914.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.
Teeken- en Schilderlessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Lessen in moderne talen.	Ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
Fransche-, Duitsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Lessen aan spraakgebrekkigen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Handwerklessen.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Paedagogische adviezen	Kinderjuffrouw in Indië.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeystr. 100,	's-Gravenhage,	Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
C. LEKKERKERKER, Insp. Inl. Onderw. Witte Singel 92.	„	Maleisch, Javaansch, Madoereesch, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Adriaanstraat 47bis,	Utrecht,	Maleisch. Soendaneesch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—;**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:
De Kolonie Suriname, door Reman Iriis;

II. **De Kolonie Curaçao,** door M. Victor Zwijsen, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao. Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.